

scilicet. aut vtriusq; e maximu quod sit, aut vtriusq; minimu quod non.
 Si v^o dicitur secundum hunc si id quod excedit e minimu quod non
 aut exat^o vtriusq; excessus qui necesse erit inuisibily liquide e mdi
 visibile no efficit maius hinc quare. Aut potia pot. nullus quod remanet
 aut non, si pot no e maximu id quod aut antea dicebat e maximu
 cum potia possit aliquid maius, hinc pot sequitur id quod dicebat e
 minimu quod no, no e minimu quod no, cum infra illud dicitur
 aliquid minus in quod potia no possit.

Ad post v^o dicitur neg. e maior prioris syllogismi, & ad eius pro
 bationem dm eam solum probare quod durante motu sicut resistetio
 continuo diminuitur sic effectus continuo augetur. Ceteru cessante
 motu sicut resistetio e oio ablata. Sic effectus e consumatus, & factus
 oio similis agenti, ac inde maximus.

Quod attinet ad comparationem potiarum ad huaru cu distantia spatij
 sequa videtur. Eo disputandum e diximus. Hec sola conel. e ponenda. **Conclusio**
 Potia ad huc potes distantia carent oio hio paritatis, magnitudinis
 aut. Snt trum internum si totum spatium consideres, si aut ad solum
 sine spatij attendas snt exteriorum: 3. hanc e hanc conel. quaz
 sic dadi pot. quo vnaqueq; potia intra minore distantia operatur
 eo melius ac vehementius operatur: 9° exp^o distantia potia ad huc
 carent oio hio paritatis.

Pro explicatioe v^o aliam partem aduertit hio distantia potie
 intelligi, aut vtram exentivem spatij, quod meipso are agente
 & proceditur ad aliquod vtriusq; punctum trum us, in quo finitur, aut
 ipsum trum spatij dimittat, iuxta priorem modum posita e 2^a q^o considerat
 part assertiois in qua diximus potias claudu^o interno, i. dari maxima
 exentivem spatij per quam ita possint agere ut per maiorem no possit.
 iuxta posteriore v^o modum ponitur 3^a pars, qua dictum e sumoi
 potias habere trum exteriorum i. dari punctum, i. lineam superficiem
 aliquam, quam fringere no possunt quamvis possint quamcuq; propri
 quorem.

2^a igit pars assertiois sic probat. Nam si corpus aliquod luminoso
 in medio aeris collocetur sicut lumen diffundet per totum id spatium
 quod

A.
 Ut lucidum
 corpus quod
 lucem in omni
 ficiem, sic in
 2^{am} e hio m p
 hio corp^o ois hio
 id natus in imp
 dita potia trum
 internum.
 2^{am} e hio m p
 dura hio m p
 ita e. p^o n^o e
 instrumentale

Conclusio
 hio m p
 2^a q^o

34
quod simul illustrare poterit. Hoc igitur spatium quod illustratum est, quod po-
namus esse centum Radiorum, erit maximum per quod agere potest. Na-
si per longius spatium agere potuisset per minus spatium egisset.

2^a pars ita confirmatur. Sumatur idem corpus luminisum quod suum
lumen diffundat per totam suam sphaeram. hinc sic si hoc agens
terminaretur ex hincsecus rōe alicuius superficiē claudens eius sphaera
terminaretur intrinsecus, ac prout superficiē ^{interi} inquam posset agere
& in nullam magis distantem posset, vel q^o lumen quod in eam introdu-
ceret eēt diuisibilis intentionis, vel indiuisibilis, non indiuisibilis
q^o implicat contradictionem eē intentionem, & eē indiuisibilem. si
v^o diuisibilis: q^o posset ulterius lumen diffundere interiori gradu
q^o eē accidens quod introducit uniformiter & difformiter, quales
lumen, inquam reperitur in tam remisso gradu quin in remissioni
reperiri possit usq^{ue} ad non gradum: Haec enī vera uniformitas difor-
mitas: danda igitur erit superficiē in qua agere non possit & inquam pro-
pinq^{ue} erit possit qua erit hinc eternus. Quod d^o in potia ubi illuminati
ordimus pari rōe intelligatur in potia calefaciendi, frige faciendi &
alijs similibus per quas agentia natio in ijsdem locis existentiō
virtutem suam diffundat vicia sphaeram suā ~~in~~ abilitatis reduedo
formas de potia nā, nec n. loquimur de potijs in loco motui, quae
non seruant certam regulam cum varijs modis operentur.

Verum contra primo p^o em huius coniecturā probabit aliquis nō eē potijs
ab hinc existentiā distantia, negadū paruitatis tūm. Nam videndi potentia
nō p^o obuiū percipere in minori ac minori distantia ab eaque ullo-
tūo ut experimento constat: q^o requirit tūm paruitatis.

Ad hoc argumentum dū e potiam videndi nō agere in obuiū sed potijs
ab eodem pati, recipit n. spēs visibiles quae ab obio producantur
agere tū in se ipsam efficiendo notitiā visiuam, quae ab oculo in ex-
ternam man nō egreditur, cum aut potia nō agit in obuiū, sed potijs
obuiū in ipsam potiam, obuiū quidem nō requirit tūm paruitatis ex
parte distantia, mis evel ementū agit in potiam exprimendo sui spēs
quae oculis propinq^{ue}. At v^o potia est hinc potijs affecta sit nō tū
percipit obuiū cum tales spēs producantur ex propinq^{ue} ad modū loco

Loco: qm ad videndum requiritur certa quaedam proportio quoad
 Subtilitatem & crassitudinem inter spes & potentiam, qualis no reperitur
 qm obum visibile e valde propinquu potentia videndi, hinc n. produci tur
 spes ad eo crasse ut no habeat proportionem cum videndi potentia. Simodo
 illa sit acuta, & perspicax: Nam aliquin taliy potentia a summi pot
 ut spes crassa sint ei recte accommodata, ac proude vly efficeretur.

Quomodo potentia passiva terminentur J. 2.

¶ qm de tris potentia aduati, sequitur de tris potentia passiva q' nullis et aliquo
 narum disputemus, quae quidem disputatio in 3. p. sicut precedet et dis
 tribuenda nisi ex superiori facile colligetur quid nam de tris potentia internum
 potentiarum ex p^a resistencia ac distantia est. sentendum, quapp de eoru
 tris ex p^a solius effectus quod ex duobus no tam facile colligitur hoc loco
 agemus.

J^o igitur hoc duobus conditionibus explicabitur. Prima Assertio. Potentia
 passiva nate ex parte intentionis effectus habent huius magnitudinis modo
 internum modo externum, quoloco noue potentia passiva in rebus naturalibus
 non intelligimus potentiam ma precise acceptam quae ab ipsa ma no des
 tinguitur qm hoc modo ocy potentia passiva quae ad intentionem effectus
 in huiusmodi ad magnam terminantur, quippe cum ma possit totam in
 tentivem recipere quae potentia ab uno pot produere licet ma fortasse
 non manebit sub eadem forma. At ab uno quae ad intentionem effectus
 intrinsecus terminatur ad mag^{nam} ut patet ex 1. concl. sup. quastio 1.
 2. 2. passiva potentia hoc modo p^astanta intrinsecus ad magnitudinem
 terminabitur quae ad intentionem effectus. Intelligimus q' intentionem
 passivam ma quatenus permanet sub certa aliqua forma, quae ab uno
 informatur in forma aquae vel ignis &c. hoc igitur modo proba
 pars p^astantis assertio, nam in p^a pot recipere potentia passiva, quatu
 ab uno efficiere pot modo cui nam destruet ois: at ab uno potest pro
 duere effectum quae ad intentionem maximu intrinsecus q' et potentia
 passiva eodem modo terminabitur, terminabitur. Exempla
 exempla

2. Concl.

Fi
rantes adiuuat alium
de expellendum contra
victu.

Exemplum Summi pot. in uno ignis calefaciente aliu minorij inten-
tionij, insoc n. qz non destruitur per suu calorem potia passiva intem-
scit terminatur ad magnitudinem quo ad intentionem effectus quem
admodum potia actiuo ignis calorem ^{summi} producat. Posterior
pars probat qm cum effectus rei nam ois destruit no pot habere trum
interim ut patet in aqua non pot summu calorem recipere,
pt in recipere quemcuq; in tra summu.

2^a Concl^o. Potia passiva nacti quo ad intentionem effectus caret
termino nisi aliunde terminus requiratur ad conseruationem rei
in quo. Prior pars probat qz non datur minima intentio quam possit
habere potia recipere sed quacumq; data dabitur alio minor quam
recipere possunt ut patet in aere in quo cum recipitur lumen
vni formiter de formiter in qua recipitur tam remissu lumen
quam remissius recipitur. Posterior v^o probat. In potia passiva
ignis ad calorem habendum qua lumen habet paruitatis qz ignis nec
generari nec conseruari pot in quocumq; remisso calore. si in ser-
uatis de potia passiva praefate sumpta exp^o ma ut insup. con-
dicebamur nunquam dandus erit tris paruitatis quo ad intentionem
effectus qz quidem ma no pot tam remissam qualitatem suscipere
quam possit remissioem recipere: quamquam fortasse no manebit
sub eadem substati firma. de termino aut hanc potiarum
exp^o intentionis effectus nihil hoc loco dm ee putarimus qm tam
ex superiori q. quam ex q. de maximo & minimo intelligi pot.

DG, C Ad o Lib.

us unu
2 // cap 1.

Post totius vniuersi determinationem de eiusdem generis con-
sideraturus Av. primu de eamundi parte qua vniu e praesentia
hanc contemplatur. Itu igit cap. vna e concl^o tribus rebus confir-
mata. hinc v^o conputatio quorundam erroru. concl^o quidem ea
quam

quam ex sup. lib. colligitur. N. miser sum. s. quo ad potissima eius pem
 corpus inquam celeste et in gmatibile. s. in corruptibile. Ermissa
 error quem impugnatur eorum qui dicebant celum Atlante quodda
 indigere ne mole sua prescumberet. 2us e eorum qui de idipso
 celum aiatum ei cegebant, cuius aia tantu pondus sustineret ut
 anium aia. 3us e eorum qui celum grave ei dicebant, no in co
 dere ppr celerissimu motum quo in orbem fertur.

Cap. 2um

Hoc cap. disputat Ar^o de ordina partium celi secundu quem
 diximus senisbrum, dexbrum, ceteraq^{ue} positionum dicit. quare q^{ue}
 primum utu in celo sint no solunt dexbrum s. senisbrum, ut pytha
 gorici voluerunt, sed reliqua et dicit positionum, ut ante, retro, sur
 sum s. deorsum; nam hilla ponuntur que posteriores sunt, maiori
 cum rae cetera que sunt priora collo cabuntur.

Determinatu igr ut probet aduersus pythagoricos in celo
 ee oes dicit^{as} positioes supponit ex lib. de motu aiatum. Has dicit^{as}
 solis videntib^{us} accommodari no itatu ut oes oib^{us} videntib^{us} conue
 niant, sed ita ut plantis sola conueniat, sursum s. deorsum; aiatib^{us}
 v^o imperfectis et ante s. retro; perfectis deniq^{ue} et dexbrum s. sinis
 brum, vnde patet sursum s. deorsum ee dicit^{as} eioru^m s. priora
 ceteris, deinde, ante s. retro; deniq^{ue} dexbrum s. sinis brum ee re
 liquis posteriores. His positis ita primu argum^{en}tab^{ur}. Cui conueniunt
 posteriores dicit^{as} conueniunt et priora: q^{uo} si celo conueniunt posteri
 res s. dexbrum s. sinis brum, cetera quoq^{ue} conueniunt.

2° Corpori perfecto sunt tribuenda pria oum dimentionum
 sed sursum e priu longitudinalis, dexbrum latitudinis, s. ante pro
 funditatis; q^{uo} Sac. oia celo sunt tribuenda.

3° in ijs inferioribus ea pars dicitur sursum que proprie e augmen
 tationis, qua s. ingeritur alimentum, ut se habet caput in aiatib^{us}
 s. radia in plantis: ea v^o dicitur deorsum vnde incipit motus localis,
 ea deniq^{ue} ante vnde incipit eo motu que fit per sensum: Sed
 augmentatio e prior motu sensitiuo, s. Sac. prior motu locali:

9°

3° Sursum, & deorsum antecedent reliquas positionū dicitur. quare cum in celo reperiantur dextrum & sinistrum, quae sunt posteriores et perierunt et cetera dicitur quae prioris sunt.

tex

Quaeritur. Ex dubijs colligitur non esse dicitur dicitur quae unda in eo corpore, sed nec tantum, quod cum aiatum sit. Si in se partem aliquam quae sit primum motus quaeritur in corporibus in aiatum non reperuntur dicitur positiones cum in se non datur pars aliqua. unde motus incipiat nisi respectu sui. hinc respondet Pythagoricus quod in celo videtur solum dextrum & sinistrum cum reliqua dicitur sunt potiores sive viores, ac proprio maiori cum eos in celo ponenda. quod v^o cetera sunt potiores quatuor rationibus ostendit ut patet in litera.

tex

Cum autem a nobis. ostendit in celo esse omnes positionū dicitur hoc modo. Nam haec dicitur reperuntur in rebus aiatum perfectis: At in celo & summo. 9° in celo reperuntur haec omnes positiones, quamquam in celo sit sphaerica figura, non tamen obstat quod minus in ipso reperiantur summo positiones sicut n. figura similitudo adfit. sufficit tamen diversitas partium quo ad virtutem acceptam ab intelligentia mouente. Occurrit et alteri obiectioni quae quidam obijceret. Ea pars dicitur dextra unde motus localis incipit. sed motus caeli ut putantur Ar^o non incipit: quod in celo non datur dextrum, ac proinde nec sinistrum. Respondet Ar^o eam partem vocari dextram a qua motus caeli incipisset, si modo initium habuisset.

tex

Dicitur autem. Hoc loco declarat Ar^o quomodo in celo collocanda sunt praedictae positiones dicitur solum Antarcticum & partem supremam sive sursum, partem Arcticam quae nobis apparet et deorsum partem orientalem esse dextra, occidentalem sinistram, hemisphaerium nostrum esse ante, alterum esse retro.

V. Caelum sit aiatum 1° i^o

Quod caeli sint aiatum visum est Ar^o afferere cap. 2° docuit n. in celo esse omnes dicitur positionum, quod est aiatum habens primum motus, sed hoc quoque ita confirmatur. si scilicet caelum sit aiatum sequitur esse imperfectum multaque ab ipso producantur & ex omnes causam esse imperfectam effectum sequella probat, quae a se producantur multa videntur: sed quod cumque videntur est perfectum quorum non uiuente: quod nisi caelum sit aiatum.

sequitur

Sequitur esse imperfec-
tum cuius multas quae ab ipso
produciuntur. Nullum
corpus in aeternum vendicat
sibi certam figuram: sed
caelum vendicat certam
figuram ut pote sphaericam:
quod caelum non caret aera.

Quod haec controversa fuit non solum inter
Graecos, sed et sanctos et
B. Thomam refert. 1. p. 2. q. 1. 3. art. 3. impri.
Anaxagoras democritus
et Epicurus, caelum aera, atque solem
lapidem quendam affensum esse
dixerunt cuius causa Anaxagoras apud
Athenienses reus factus fuit et
narrat B. Aug. lib. octavo de civitate dei
adeo opposita sententia apud
Athenienses recepta erat. Anaxagoras
sententiam esse fecere Christiani se-
guntur ut B. Basilii Magni, Damasceni,
et B. Thomae loco citato,
et fecere ceteri: At vero Averroes, et
Blavus in hinc caelum aeternum esse
dixerunt quam opinionem vult sequi
B. Hieronimus supra cap. 1. ecclesiastes
super illa verba gyrans gyrando vadit
spiritus, et in circulis suis reu-
litur sibi sic ait. Quod ait ait (s. Solomon)
gyrans gyrando vadit spiritus, et
coet, sive ipsum solem spiritum noiauit
quod aiat, spiritus, et annuos
orbis cursus expleat, sive quod et
luna lucentem globum et astro-
dytano; spiritus magis aiat, et tamquam
insus per artus; Mens agit
mollem, et magno se corpore miscet.
Averroes. Augustinus 2. super
genesis ad litteram, et in Enchirideo
57. cap. neutri parti quod deter-
minate adhaeret imo, et B. Thomas
varijs modis varie loquitur licet
loco supra citato ubi postremo
scripsit partem neg. quod deter-
minate fuerit

Hinc tamen quod haec una con-
clusionem facimus scilicet, caelum esse
in aeternum, et Aristoteli doctrinam magis
consentaneam, quae probat imprimis
quod aera (ut Aristoteles docet 2. de aera)
esse actus primus corporis organici;
caelum autem non esse corpus organici;
quod caelum caret aera.

Conclusio

Deinde si caelum haberet aera
sequeretur nullius esse momenti
voes illas quibus Aristoteles lib. 2. probavit
dandum esse primum motum
immobilem, et per se, et per accidens.
Docet n. quibusdam respondere
si caelum esse aeternum eius aera
esse primum motum, mobilem per
accidens, nec esse ulterius
progre diendum.

Praterea si caelum esset
aeternum, aut aera eius esset
vegetativa, aut sensitiva
aut intellectiva, atqui vegetativa
esse non potest, quia vegetativa
operativa

operatioes, sub nutritive, augee, gnrare q^a corpori suapte in incorruptibili
 quale e calum conuenire no pot ut Ar docuit 3° cap. Superioris lib.
 Nec item pot ee sensitiua q^a aliquum calum est corpus mixtum, cuius
 oppositum sup. lib. Ar docuit, & probauit: ut n. dr in 3° lib de aia cap.
 penultimus Sensus no pt ee in corpore simplici, eo quod meo no pt ee
 factus: nec tandem ab aiamntedelehua no n. dat^u intell^u sine se su
 in corpore aiam habentib^u

Ad auctoritatem igr Ar^{is} in oppositu dme duobus modis aliquid
 vocari aiatum, 1° quidem q^a e aiatum aia informante man: quo
 patet homo dr aiat^u: 2° q^a e aiatum aia assistente quomodo
 aggregatum ex celo, & intelligentia mobilis dr aiatum, no q^a
 intelligentia informat calum, sed q^a affigit celo ita ut sit in eodem
 situ cum ipso celo, saltem quo ad aliquam cali^{em} in qua intellige
 tia sit definitiue: Ad auctoritatem igr dmi e Ar^{em} loqutum fuisse
 p^{er} superiori modo, quod quidem no e p^{ro}prie & simpl^{it} ee aiatum.

Ad prima v^o vocem resp^o no nulli aggregatum ex celo & intelli
 gentia ee cam quarundam reru aiatarum, aut intelligentia ee cam
 principalem quo v^o motu celi ut instrumento ad produend^u
 res quosdam aiat^u.

Patet aut^{em} ^{et} solam intelligentiam et aggregatu ex se ipso, & celo ee
 cam p^{ro}stantiorem reb^u aiat^u.

Durandus aut in 2° de st. 15 q^a v^o resp^o celum esse habere virtute
 produendi viuencia quemadmodum semen, quod licet no sit viuens q^a
 bi e excisum a uiuente gnrat res viuente. Ita et celum ee velut
 semen a deo creatum cum virtute produendi formas que de potia
 na educi p^ont quomodo Calum dr ee nobilius voc^o cuius virtute
 operatur.

Magis t^u placet si dicamus celum habere virtute produendi res
 quosdam aiat^u quibus e perfectus: quamuis n. viues sit perfectus
 non viuente q^a perfectissimu viues, antecedit perfectissimo rem in
 aiatam, & imperfectissimu viues, perfectissimo rem aiatam, nullu
 t^u in commo du e perfectissimam rem aiatam, perfectiorem ee reb^u
 aiat^u imperfectissimis, quoniam iustitia e virtus perfectior tempe
 rantia, perfectissimus t^u temperantia adu^o e perfectior imperfec

impetibus et hinc alibi in istis qualij et v. na vendere dera statuto.
pretio.

Ad postremam ratiōem neganda ē maior si sermo sit de corpore in
corruptibili, quale ē celum quod qd suapte nā pōt perpetuo moueri
circulāriter, suapte nā postulat p̄bancā figuram ut tali motui
accommodat̄ simam.

V. in Cælo sint ex nā rei sex positionum dicitur q^o 2°

Neg. pars huius qⁱ imp. suadetur hoc modo, sursum ut loquitur
Ar^o cap. 2°, ē unde incipit augmentatio, ante v^o unde incipit motus
sensum: sed in celo neutra harum mutatio ē: igit̄ in celo non sunt
sursum, & ante.

2° Ha dicitur solum uidentibus conuenit ex nā rei: Celum aut non
ē aiatum ut sup. diximus: q^o in celo nō sunt dicitur positionum ex nā rei ~

3° si aliqua positiones in celo reperirentur ex nā rei deberent in celo
ēē partes certe quarum una diceretur dextra, alt. sinistra, alio sursum?
alia deorsum & cet.: sed quauis pars cæli indifferens ut sit dextra
vel sinistra: q^o in celo nō sunt positiones ex nā rei. Minor. probor qd
ea pars dicitur dextra in celo quæ ē in oriente: sed quauis successiue ē in
oriente: q^o quauis indeterminate ē dextra, in eadē pars quæ
bi ē oriens, alijs simul ē occidens, q^o eadē pars simul ē dextra et si
nistro. Eodem modo pars ea quæ ē sursum potuit ēē deorsum, nec n.
nāz rad ē quæ una potuit ēē sursum, quæ deorsum: Non vni q^o in
celo positiones ex nā rei.

Duobus hinc conclusioibus huius qⁱ satisfaciendum ē. Prima concl^o: In celo
perse sumpto nō sunt positionum dicitur ex nā rei. quæ argum^{ts} supradictis
satis confirmatur, & præterea qd ha dicitur solum conuenit ex nā rei
uidentibus per comparatiōem ad primum effectiui motus, sed scelum perse
sumptum nec ē aiatum: Nec habet primum motus effectiui: q^o in celo
perse considerari nō sunt dicitur positionum ex nā rei. // 2^a concl^o

2^a Conclu. Caelum prout se intelligit affert em aqua mouetur
 habet ex natura rei duas positiones ex suis sensibus minus t^o proprie quam
 uidentur; quae quidem concluditur per se quae ad priorem per ex cap. 2°
 ubi dicitur in celo ex summi positionis q^o e^o aratum aia s^o affertur.
 Et q^o in celo pars dextra quocumq^o eius pars prout immediate respicit
 ab intelligentia impulsam q^o e^o in eis ita regis e^o intelligentia mouetur.
 Nec n. intelligentia e^o mota ueli circumferentia sed in p^o quoda^o centro
 quo sp^oie pars opposita per diametrum dicitur sinistra, s^o q^o pars ante-
 rior e^o ea uersus quam sit motus localis, ea pars ueli dicitur anterior
 quae intra per^o dextram, s^o sinistram continetur ab oriente in occidentem
 pars: aut opposita ab occidente in orientem erit posterior seu ueli
 q^o sursum s^o deorsum, sunt priores natura reliquis colligitur s^o dicitur
 postu^o. s^o Antares cum e^o sursum sursum, Arcturus: et deorsum, quod
 intelligitur e^o in^o mobili. Nam in reliquis orbibus qui proprio motu fe-
 runtur ab occidente uersus orientem contrarius modo colloca^o sit
 diu^o positionum. Posterior pars ueli patet q^o in a^olibus datur
 quaedam certa pars qua dicitur sursum, alio deorsum, alia dextra s^o ueli
 quod non reperitur in celo.

Argumenta igitur in^o proposita probat no^o e^o in celo esse uel
 uel^o positiones sua natura rei nec et si^o consideretur cum intelligentia
 nisi minus proprie, quod libenter concedimus.

Caput Tertium.

Dixerat ad finem sup. cap. in corporibus celestibus duos uel^o
 motus, unum primi mobilis, ab oriente in occidentem, s^o altera plane
 tarum ab occidente in orientem. Hunc diuisus rei tam inuestigat
 docet tam finalem p^o quam plures motus in orbibus celestibus ex-
 periantur e^o generat^o corrupt^o ue^o s^o inferiorum, quod ita u^o
 suadere. Caelum e^o quoddam corpus diuinum, quod mouetur circulariter
 motu sempiterno: q^o datur terra circ^o quam circulariter mouetur,
 quod si datur terra, dabitur et ignis quibus partibus necesse e^o et reliqua
 elementa inter medio, aerem. s^o aquam, quibus datur necesse e^o
 generat^o in his inferioribus ac postremo op^o erit dari multos motus
 in corporibus celestibus ut datur generat^o. Antec. prima cor^o
 leg^o.

101
 culari, aut ovali, modo si eet ovali figura no diftarent poli afe
 inuicem, per diametrum maximum nec diftarent poli maxime fm
 profunditatem corporis si eet figura lenticulari. Si quis ita diceret
 non colligerentur absurdo, qua Ar infero qua tr sequerentur si ab
 poli diftarent afe inuicem dicerentur. Nihilominus barao & vltimo
 ambis explicabitur qua expofitio e magis indigere vr? Sampone Ar
 cum ait (Summe et quippiam E acet.) fere usq; ad fine meap. Ita igr
 argumentat Ar. Aqua Superficies e rotunda, & si duo Superiora cle
 menta rotunda fut: aer quidemq; tangit aqua rotundam. Si igr
 q; tangit accen rotundum, & simili vce eet. Simplicia corpora ro
 tunda erunt. Antec. probat fupponendo primum aquam cum grauis
 fit fluere femper ad id quod magis conuouit e. ad centro q; pro
 pinguis quod rapidissima flumina ondu. 2° Illud quod e magis
 concaua ee centro propinquius hinc de motu ratio clara e in littera
 Nam non ante aqua quiescat quam oes linea a centro egredientes sint
 aequales: 3° Superficies aqua rotunda fut e

Caput quintum.

Querit Ar hoc cap. cur caelum apud orientis moueatur potius
 per nrum hemisphaerium, quam per alteru, respondet q; ad p. reo
 fieri qm na semper facit quo ad eius fieri pot, quod optimum e, melius
 aut e moueri caelum per nrum hemisphaerium eo quod melius e nu
 veri verus p. anteriorum, quam posteriorum

Caput 6um

Hoc cap. vidit Ar motum primi mobilis ee uniformem, sine a quo
 bilitem: Non loquitur aut de motibus planetarum, qm mouentur simul
 pluribus modis: Primum aut mobile vno tm: q; v. robus probat Ar
 institutum. Primum e sumus. In v. motu difformi cernitur vna pars magis
 intensa quo ad velocitatem, alio minus intenso. sequitur cernitur
 et staty i, maxima velocitas sed in motu primi mobilis no cernitur staty
 ac proinde nec vna pars celerior alio: 3° motus primi mobilis no e
 difformis. Maior patet, q; si in motu difformi nulla pars eet velocior
 alio no cerneretur in eo difformitas, & nisi daretur staty in aliquo
 p. vel a p. no accresceret velocitas in infinitum. Almore probat.

gr. Summa velocitas aut certitur in prio motu ut in ijs que mouentur
 vio lenter, aut in medio ut in proiectis, i. in aëribus que dum mouentur
 motu progressiuo quodam modo dnr membra p̄tere. aut deniq̄
 infine ut in ijs que motu recto nati mouentur. Sed in motu circu
 lari primi mobilis nec datur prius nec medium, nec finis singl̄r. q̄
 in motu primi mobilis nō datur pars in qua sit summa velocitas.
 pars inquam sumpta non ad diuisionem mobilis, sed ad diuisionem sp̄is
 de qua nome loquitur Ar, cetera v̄. vob̄ patet in contextu.

**Cur graua & leuia nati mota celerius
 Ad finem motus quam in prio
 ferantur q̄ vnicō.**

quaritur et cur qu
 mouentur vio lenter
 celerius in prio
 in fine, et medio
 antur; Et quia au
 moue antur veloci
 in medio quam in
 et prio. 211.

Uicia primam roem Ar̄y quam b̄ cap. 3. proposuit quoniam
 hoc loco cur ea que mouentur nati motu recto celerius in
 fine, quam in prio motus moueantur. Contra v̄. velocius in prio motus
 moueantur que vio lenter mutantur; deniq̄ cur aëria in medio motus
 celerius moueantur, quam in prio, aut fine motus.

Quod igitur ad primum pratermissis multorum responsionibus
 dnr ē cam huius rei eē, gr̄ quem ad modum vis, qua in manu proieciens
 existit, cum ea p̄de coniuncta ē mouendo atq̄ impellendo medio tali
 motu imprimunt lapidi tali impulsū, quod deinde a manu proieciens
 separatus mouetur, sic etiam grauitas et leuitas impellendo eam graue
 aut leuem, ad suū locum natem per talem locum imprimunt ei impulsū
 quendam quo interueniente talis motus rei grauis & leuis celerior
 efficitur atq̄ eo magis intenditur talis impetus quo grauis et leuis ad
 sua loca natia magis accedunt quod intelligim̄ ē subitā v̄. eiusdem
 termini aqua. Nam si vnus idemq̄ lapis modo in medio furis descen
 deret postea v̄. a similitate ipsius multo celerius in fine posterioris motus
 descenderet, quam in fine prioris; quo n. longius ē spatium quod p̄uen
 ritur eo maior ē impetus a grauitate, vel leuitate p̄ motum impressus
 cum continue per talem motum intendatur, quousq̄ res ad suū locum
 natem.

Conclusio
 quod interuenit
 inter talis motus
 rei.